

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

TARİH DERSİ

2019 – 2020
Eğitim Öğretim Yılı
İkinci Dönem

ÖĞRETİM PROGRAMI
(Kritik konu ve kazanımlar)

(10. Sınıf)

10. SINIF

ÜNİTELER	MEVCUT KAZANIM SAYISI	KRİTİK KAZANIM SAYISI	KRİTİK OLMAYAN KAZANIM SAYISI
4. ÜNİTE: BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI MEDENİYETİ	4	2	2
5. ÜNİTE: DÜNYA GÜCÜ OSMANLI (1453-1595)	7	5	2
6. ÜNİTE: SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI	2	2	-
7. ÜNİTE: KLASİK ÇAĞDA OSMANLI TOPLUM DÜZENİ	5	5	-
TOPLAM	18	14	4

KAZANIM VE AÇIKLAMALAR

4. ÜNİTE: BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI MEDENİYETİ

10.4.3. Osmanlı coğrafyasında sözlü ve yazılı kültürün toplum hayatına etkilerini analiz eder.

a) Sözlü halk kültürü ile saray çevresi ve belirli şehirlerde oluşan kitabî kültür ana hatlarıyla ele alınır.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)

10.4.4. Osmanlı coğrafyasındaki zanaat, sanat ve kültür faaliyetleri ile bunlara bağlı olarak sosyal hayatta meydana gelen değişimleri analiz eder.

b) Ahşap ve taş işleciliği, dokumacılık, çinicilik ve hat sanatlarına değinilir.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)

5. ÜNİTE: DÜNYA GÜCÜ OSMANLI (1453-1595)

10.5.2. İstanbul'un Fethi'nin sebeplerini, fetih sürecini ve fethin stratejik sonuçlarını kavrar.

a) Fethi'nin dünya siyasi tarihi bakımından önemine değinilir.

b) Osmanlı Devleti'nin kurumsallaşmasında (idari, kültürel ve demografik boyutlar özellikle vurgulanarak) İstanbul'un fethinin oynadığı rol vurgulanır.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmakta ve Osmanlı Devleti'nin dünya gücü olduğunun anlaşılması için ön koşuldur.)

10.5.3. Osmanlı Devleti'nin İslam coğrafyasında hâkimiyet kurmasının Türk ve İslam dünyası üzerindeki etkilerini analiz eder.

b) I. Selim Dönemi'nde Osmanlı- Memlûk ilişkileri, İslam dünyasında liderlik mücadelesi bağlamında ele alınır.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)

10.5.5. Kanuni Dönemi'nden itibaren Osmanlı Devleti'nin siyasi sınırlar ve devlet teşkilatı bakımından olgunluğa eriştiğini kavrar.

a) I. Süleyman'ın "Kanuni" olarak anılmasının gerekçeleri üzerinde durulur.

b) Osmanlı-Habsburg mücadelesi Doğu Avrupa'da hâkimiyet kurma çabaları bağlamında ele alınır.

c) Osmanlı-Safevi ilişkileri Doğu'da hâkimiyet kurma çabaları bağlamında açıklanır.

ç) Osmanlı Devleti'nin uyguladığı ekonomi politikalarından ticaret yollarının kontrolü ve kapitülasyonlara / imtiyazlara değinilerek bunlar üzerinden kurulan uzun vadeli stratejik ortaklıklara vurgu yapılır.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)

10.5.6. Uyguladığı uzun vadeli stratejinin Osmanlı Devleti'nin dünya gücü haline gelmesindeki rolünü analiz eder.

a) Osmanlı Devleti'nin XV ve XVI. yüzyıllardaki stratejik rakiplerine [Venedik, Ceneviz, Portekiz, İspanya, Avusturya (Habsburg İmparatorluğu), Safeviler, Memlûkler] karşı uyguladığı uzun vadeli politikalar ve bunların yansımaları üzerinde durulur.

b) Osmanlı'nın XV ve XVI. yüzyıllarda izlediği siyasetin uzun vadeli etkileri [Roma Katolik Kilisesi'ne karşı Ortodoksluğun ve Protestanlığın himaye edilmesi, Avrupa monarşilerinin varlıklarını devam ettirmeleri (Fransa, İngiltere ve Hollanda), Afrika'daki Müslümanların himaye edilmesi] üzerinde durulur.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)

10.5.7. Osmanlı Devleti'nin takip ettiği kara ve deniz politikalarını analiz eder.

a) Osmanlı Devleti'nin öncelikli olarak bir kıta (kara) gücü olduğu vurgulanır ve dönemin diğer büyük kıta güçlerine kısaca değinilir.

b) Coğrafi Keşifler'in Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki hâkimiyetinde meydana getirdiği değişimler üzerinde durulur.

c) Osmanlı Devleti'nin stratejik amaçlı olarak Akdeniz dışına yönelme çabaları bağlamında Hint Deniz Seferleri ele alınır.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)

6. ÜNİTE: SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI

10.6.1. Topkapı Sarayı'nın devlet idaresinin yanı sıra devlet adamı yetiştirilmesinde ve şehir kültürünün gelişmesindeki rollerini analiz eder.

b) Sarayın bölümleri, saray halkı ve Divân-ı Hümayuna değinilerek Osmanlı merkezî idaresinde padişah dışındaki aktörler üzerinde durulur.

c) Tarihî olayların, bugünün bakış açısı ve değer yargılarıyla ele alınmasının tarihi gerçeklerin yorumlanmasına etkileri örnek olay ve metinler üzerinden ele alınır.

(Kazanım Osmanlı devlet yapısının ve yönetim anlayışının anlaşılması için vazgeçilmezdir.)

10.6.2. Osmanlı Devleti'nde merkezi otoriteyi güçlendirmeye yönelik düzenlemeleri analiz eder.

a) "Devletin toprakları padişahındır." anlayışı, Fatih Kanunnâmesi ile devletin bekası için padişaha kendi öz kardeşlerini bile öldürme izninin verilmesi, padişahın Divân-ı Hümayunun başkanlığını vezir-i âzama devretmesi, haremde evlenme usulünün ve müsadere sisteminin getirilmesi konularına değinilir.

c) Başlangıçtan on yedinci yüzyıla kadar şehzadelerin yetiştirilme usulü ve bunun Osmanlı yönetimine etkisi vurgulanır.

(Kazanım Osmanlı devlet yapısının ve yönetim anlayışının anlaşılması için vazgeçilmezdir.)

7. ÜNİTE: KLASİK ÇAĞDA OSMANLI TOPLUM DÜZENİ

10.7.1. Osmanlı Devleti'nde millet sisteminin yapısını analiz eder.

b) Farklı dinî ve kültürel kimliklere sahip toplum kesimlerini idare etmenin millet sistemi sayesinde mümkün olduğu vurgulanır.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)

10.7.2. Osmanlı Devleti'nin fethettiği yerleşim yerlerinin İslam kültürünün etkisiyle geçirdiği dönüşümü analiz eder.

b) Osmanlı şehir ve mahallelerindeki çok kültürlü sosyal hayat üzerinde durulur.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)

10.7.3. Osmanlı ekonomik sistemi içerisinde tarımsal üretimin önemini fark eder.

Osmanlı Devleti'nde devletin toprak üzerindeki mülkiyeti ve çiftthane sisteminin, zirai üretimin sürdürülmesindeki rolüne değinilir.

(Kazanım 11. sınıf 5. ünitenin ön koşuludur.)

10.7.4. Lonca Teşkilatının Osmanlı ekonomik sistemi ve toplum yapısındaki yerini analiz eder.

b) Loncaların toplumsal hayat ve mesleki eğitimdeki yerine değinilerek Osmanlı şehirlerindeki başlıca meslek grupları ele alınır.

c) Osmanlı ekonomik sistemi içerisinde başlıca ticaret mekânları (liman, kervansaray, Pazar yeri, bedesten ve kapan) açıklanır.

(Kazanım 11. sınıf 5. ünitenin ön koşuludur.)

10.7.5. Osmanlı Devleti'nde vakıfların sosyal hayattaki yerini ve önemini kavrar.

a) Vakıfların sosyal hayatta üstlendiği rollere (imar faaliyetleri, dinî ve sosyo-ekonomik hizmetler) değinilir.

(Kazanım tüm program boyunca sadece burada ele alınmaktadır.)